

13 lutego 2019 r.

Stanowisko UKNF w sprawie stóp technicznych stosowanych do wyceny bilansowej rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów rachunkowości

Poniższe stanowisko UKNF dotyczy interpretacji przepisów rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 12 kwietnia 2016 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (Dz. U. z 2016 r., poz. 562), zwanego dalej „rozporządzeniem”, dotyczące stóp technicznych stosowanych do wyceny bilansowej rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów rachunkowości, o których mowa w § 46 ust. 1 rozporządzenia.

Zgodnie z § 46 ust. 1 rozporządzenia, stopy techniczne stosowane przez zakład ubezpieczeń nie mogą być wyższe niż 80% średniej ważonej stopy zwrotu z lokat, stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ostatnich 3 latach obrotowych, obliczonej metodą określoną w załączniku nr 8 do rozporządzenia, przy czym w przypadku zobowiązań z umów ubezpieczenia ustalanych w walucie obcej, uwzględnia się stopę zwrotu z lokat dokonanych w tej walucie.

Treść załącznika nr 8 do rozporządzenia określa, jak należy obliczać średnią ważoną stopę zwrotu z lokat stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ostatnich 3 latach obrotowych. Jednocześnie w rozporządzeniu dostrzegalny jest brak przepisu jednoznacznie wskazującego, na jaki dzień wyceny należy zastosować stopy techniczne ustalone przy uwzględnieniu powyższych ograniczeń dotyczących wysokości tych stóp.

Z informacji posiadanych przez UKNF wynika, że zakłady ubezpieczeń działające w dziale I pomimo posiadania wiedzy o istotnym spadku rentowności lokat stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych (w konsekwencji istotnym spadku średniej ważonej stopy zwrotu z tych lokat) oraz przeprowadzenia oszacowania potencjalnego wpływu spadku tejże rentowności

na poziom rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, nie tworzą zarówno rezerw techniczno-ubezpieczeniowych wynikających z nieadekwatności stóp technicznych - odpowiednio do malejącej rentowności powyższych lokat, pomimo istotności kwot, ani też nie ujawniają w informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego zmian stóp zwrotu z powyższych lokat, wraz z ich wpływem na wynik finansowy. Korekty dostosowujące poziom rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, wynikające z zastosowania ograniczenia wysokości stóp technicznych, bazującego na średniej ważonej stopie zwrotu z lokat stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, wprowadzane są do ksiąg rachunkowych dopiero w kolejnym roku obrotowym, bez stosownych ujawnień w tym zakresie.

Odnosząc się do powyżej opisanej praktyki, w opinii UKNF należałoby się przede wszystkim odnieść do treści przepisu art. 7 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2018, poz.395 z późn. zm.), w świetle którego aktywa i pasywa wyceniać należy zgodnie z zasadą ostrożności, w szczególności poprzez ujęcie w wyniku finansowym,

bez względu na jego wysokość, rezerwy na znane jednostce ryzyko, grożące straty oraz skutki innych zdarzeń. Powszechnie podkreśla się, iż zasada ostrożnej wyceny wymusza ujawnianie realnej wartości aktywów, niezależnie od osiągniętych wyników i aktualnej kondycji finansowej jednostki.

Uwzględniając obowiązywanie zasady ostrożności, zdaniem UKNF, korekty stóp technicznych, wynikające z ograniczenia, o którym mowa w § 46 ust. 1 rozporządzenia, powinny mieć zastosowanie do wyceny rezerw techniczno-ubezpieczeniowych najpóźniej od początku następnego roku obrotowego (tj. na koniec pierwszego miesiąca tego roku), przy czym w sytuacji, gdy obserwowane zmiany wysokości (zmniejszenie) stóp zwrotu z lokat stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych są istotne, co wskazuje, że istotnie zmieniają się wyliczane na ich podstawie stopy techniczne i wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, należy utworzyć dodatkowe rezerwy w momencie rozpoznania ryzyka nieadekwatności stosowanych stóp technicznych na najbliższy dzień bilansowy (a najpóźniej na dzień kończący rok obrotowy). W przeciwnym razie istotna zmiana (wzrost) poziomu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych ujmowana byłaby dopiero w księgach rachunkowych i sprawozdaniu finansowym w kolejnym roku obrotowym, pomimo grożącego i zidentyfikowanego znacznie wcześniej przez zakład ubezpieczeń ryzyka nieadekwatności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych z powodu stosowania nieodpowiednich (zbyt wysokich) stóp technicznych.

Ponadto podkreślenia wymaga, że utworzenie rezerw w momencie rozpoznania ryzyka nieadekwatności stóp technicznych byłoby spójne z przepisami § 46 ust. 6 rozporządzenia, zgodnie z którymi w przypadku ubezpieczeń na życie ze składką jednorazową, zawartych na okres nie dłuższy niż 8 lat oraz dla ubezpieczeń na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym stosowane stopy techniczne nie mogą być wyższe niż średnie roczne stopy zwrotu z lokat stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dotyczących tych umów, ustalone za okres ostatnich 36 miesięcy albo okres całej działalności, gdy zakład ubezpieczeń działu I wykonuje działalność ubezpieczeniową krócej niż 36 miesięcy. Z przepisu tego wynika zatem wprost wymóg bieżącego korygowania stóp technicznych, służących do wyceny bilansowej rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów rachunkowości, w zależności od średniej rentowności lokat stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dotyczących tych umów. Tym samym, poprzez odpowiednią wycenę zobowiązań (tj. rezerw techniczno-ubezpieczeniowych), ujmowane są w wyniku finansowym bieżącego okresu zmiany w wycenie tychże zobowiązań, wynikające ze zmian średniej historycznej rentowności portfela lokat.

Reasumując, w opinii UKNF, w przypadku ubezpieczeń, co do których mają zastosowanie ograniczenia dotyczące wysokości stóp technicznych, na dzień bilansowy, kończący okres, w którym rozpoznano ryzyko nieadekwatności stosowanych stóp technicznych, należy tworzyć rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe pokrywające to ryzyko. Działanie odmienne w przekonaniu UKNF pozostawać będzie w kolizji z zasadą ostrożności, o której mowa w art. 7 ustawy o rachunkowości.

Ponadto, w przypadku wystąpienie w roku obrotowym zmian rentowności lokat stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, mających istotny wpływ na poziom tych

rezerw, w szczególności z powodu konieczności zmian stosowanych stóp technicznych, zakłady ubezpieczeń powinny jednocześnie dokonywać stosownych ujawnień we wprowadzeniu do informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego w części dotyczącej informacji o istotnych zdarzeniach dotyczących roku obrotowego, mających wpływ na istotną zmianę wyniku finansowego, adekwatnie do wymogów określonych w ust. I. pkt 11 załącznika nr 4 do rozporządzenia.

Niewątpliwie jest, że rentowność lokat powinna być na bieżąco monitorowana. UKNF przypomina, że jednym z zakresów odpowiedzialności funkcji aktuarialnej jest ustalanie wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów rachunkowości, a wzmiankowane rezerwy, ustalane metodami matematyki ubezpieczeniowej, są potwierdzane opinią aktuarium nadzorującego funkcję aktuarialną, o ich prawidłowości. Tym samym, zapewnienie adekwatności założeń przyjmowanych do wyceny, jak i sama wystarczalność rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na dzień bilansowy jest jednym z obowiązków aktuarium nadzorującego funkcję aktuarialną.